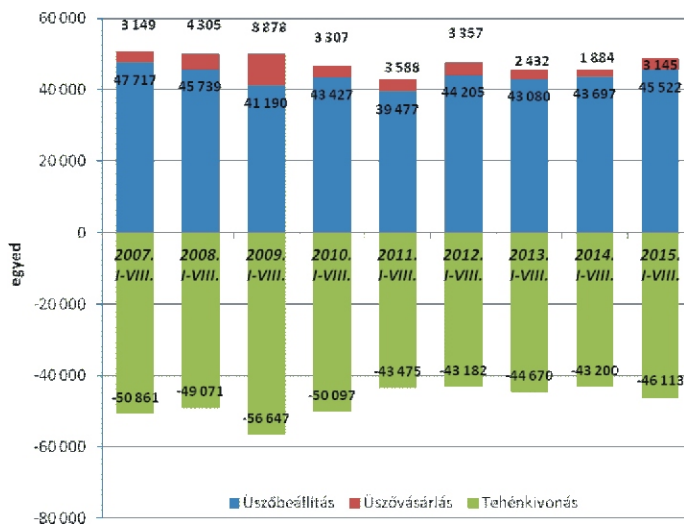

A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

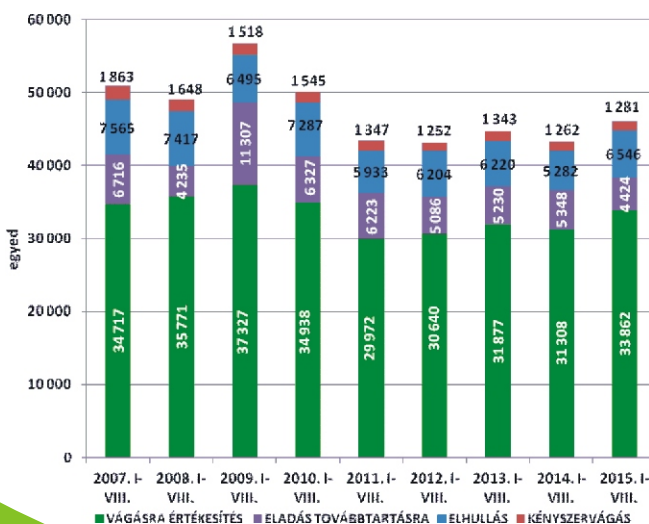
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. I-VIII. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-VIII. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-VIII. hó)

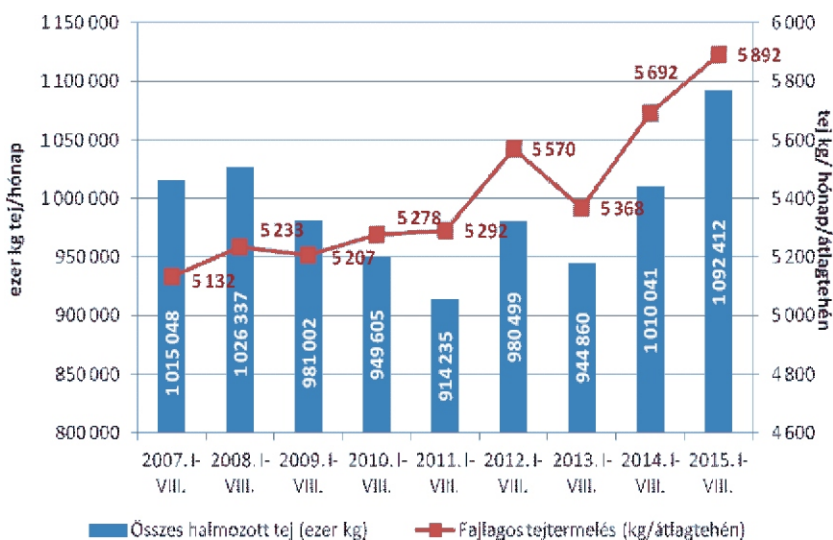

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 9-cel (+2,0%) 469-re nőtt az elmúlt év azonos időszakához képest. 2015. augusztus végén a 2014. augusztuséhoz képest 6.018-cal (+3,4%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. 2015 júliusáéhoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma nem változott, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 20,4%-kal (-120) kisebbedett. 2007 augusztusa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 12.276 eggyel (-6,2%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 335-ről 395-re nőtt. Az alacsony tejár hatása kezd megmutatkozni a termelésellenőrzött tehénlétszámokban is, ami májusban csökkenésnek indult, és augusztusban 279 tehenel tovább kisebbedett.

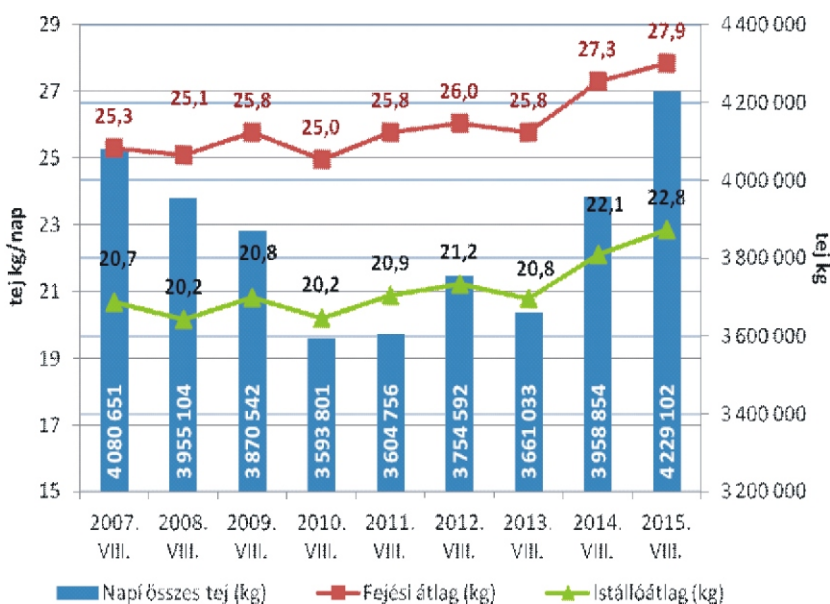
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehen; +3,3%) nőtt, és 2015 első nyolc hónapjában a tehenek száma kismértékben tovább emelkedett (+2.554 egyed; +1,4%). Ennek elsődleges oka, hogy viszonylag sok üszőt állítottak be (+1.825 egyed, +4,2%) és az üszővásárlások száma is nagy volt 2015 első nyolc hónapjában, meghaladta a 3 ezret, ami 66,9%-kal több a tavalyi év hasonló időszakához képest. Ugyanakkor a tehénkivonások száma is érezhetően nőtt (+2.913 egyed, +6,7%), így összességben 2015 első nyolc hónapjában a termelésellenőrzött tehénállomány növekedett a tavalyi év hasonló időszakához képest, de 2015 májusa óta már csökken az állomány.

2015 első nyolc hónapjának tehénkivonási megoszlását megtekintve elmondható, hogy a vizsgált kilenc éves periódus teljes időtartama alatt éves szinten az állományból kivont tehenek döntő többségét (65,9-73,4%-át) vágásra értékesítették, 2015-ben 73,4%-át, ami az egyre jelentősebb selejtezésnek köszönhető. A selejtezett tehenek száma 2015 első nyolc hónapjában 33.862 volt. Ezen felül a tehénkivonások 2,8%-áért a kényszervágás (1.281 egyed), 14,2%-áért (6.546 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők. Ugyanakkor a továbbtartásra értékesített állatok aránya kisebb a szokásosnál (9,6%, 4.424 egyed), ami valószínűleg a tejpiaci válság hatása. A tehénkiadás megoszlása hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből több hullott el és vágtak le, ugyanakkor kevesebbet értékesítettek továbbtartásra. A 2015. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva 2015 augusztusáig a tehenek 18,5%-át selejtezték, 0,7%-át kényszervágták, 3,6%-uk elhullott, 2,4%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 25,3%-át vonták ki a termelésből, ami még a korábbi évek átlagának felel meg.

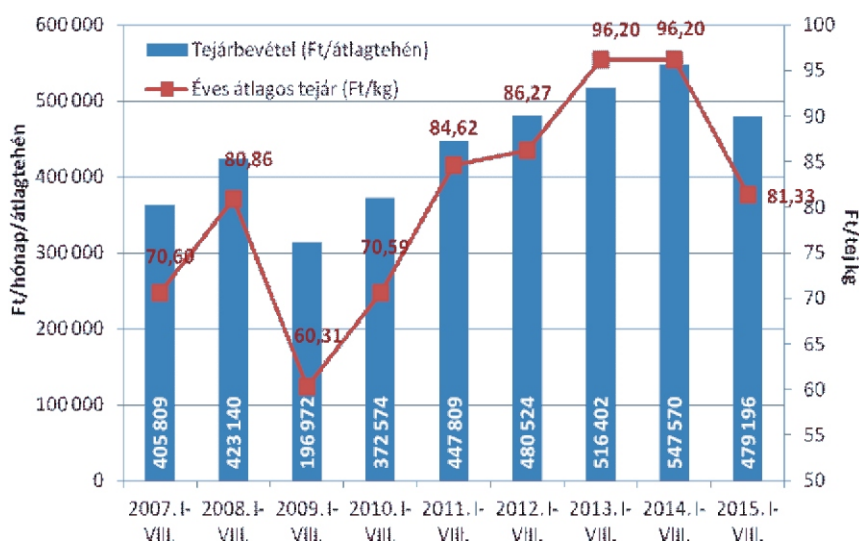
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-VIII. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. VIII. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-VIII. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek összes halmozott éves tejtermelése az elmúlt 2 év első nyolc hónapjában jelentősen nőtt, aminek a tehenlétszám mérsékelt növekedése mellett az elsődleges oka a fajlagos tejtermelés 5.892 kg-ra történő növekedése. Az előző év augusztusához képest a fajlagos tejtermelés +200 kg-mal (+3,5%), az összes halmozott tejtermelés pedig 82,4 ezer kg-mal (+8,2%) emelkedett, ami a vizsgált kilenc éves periódus messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2015 augusztusában ez a mutató nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+270.248; +6,8%), és az elmúlt kilenc év legnagyobb augusztus havi termelési szintjét jelentette, bár júliushoz képest - nagy valószínűséggel a csökkenő tehenlétszám és a nagy hőség eredőjeként - már csökkenés figyelhető meg. Az augusztusi tejtermelési adatokat vizsgálva elmondható, hogy 2007. óta 2015-ben volt mind a fejési átlag (27,9 kg), mind az istállóátlag (22,8 kg) a legnagyobb (2,55, ill. 2,17 kg-mal több (+10,1%, ill. +10,5%), mint 2007 augusztusában, és 0,56, ill. 0,74 kg-mal több (+2,1%, ill. +3,3%), mint 2014 nyolcadik havában). Ugyanakkor júniushoz képest a fejési és az istállóátlag is több mint 1 kg-mal csökkent.

A tehenenkénti tejárbevétel 2015 első nyolc hónapjában 479,2 ezer Ft volt átlagosan, 12,5%-kal kevesebb 2014 hasonló periódusához képest, ami a fajlagos tejtermelés 3,5%-os növekedésének, valamint a termelői tejár nagyarányú, 15,5%-os csökkenésének eredője. Az első nyolc havi átlagos tejár 81,3 Ft/l-re esett, ami már érezhetően kevesebb 2011 hasonló időszakának átlagáránál is. A hazai tejfelvásárlási árak csökkenése folyamatos, jelenleg már 70 Ft/l-es árszintet közelítik, ami a tavalyi év augusztusához képest mintegy 30%-os árcsökkenést jelent. A nyerstej kiviteli ára enyhén tovább emelkedve 75 Ft/l fölé nőtt, de ez egy év alatt még így is 30%-os árcsökkenésnek felel meg. A globális tejtermékpiacon az árak többéves mélyponton állnak, amiben nagy szerepet játszik, hogy Kína tejpor kereslete gyenge és Oroszország 2016 augusztusáig meghosszabbította a tejtermékekre kivetett importtilalmat, így a tejiaci kilátások továbbra sem jók. Összességben 2007 és 2015 augusztusa között a tejár 15,2%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 14,8%-os növekedésével együtt összesen még mindig 32,3%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent a termelőknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens

SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrárgazdaságtani Tanszék